

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОПП 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Сергій БІЛАН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕГІОНАЛІСТИКА ТА ЕТНОДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ
В РЕГІОНАХ СВІТУ

спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: Кропивко О.М.. кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Регіоналістика та етнодемографічні процеси в регіонах світу

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень

Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Освітній ступінь	бакалавр
Освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Характеристика навчальної дисципліни

Вид	Вибіркова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	(назва)
Форма контролю	Екзамен

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання

	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	3
Семестр	6	2
Лекційні заняття	30 год.	.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	.
Лабораторні заняття	год.	год.
Самостійна робота	90 год.	118
Індивідуальні завдання	год.	год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	2 год. 2 год.	год. год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: оволодіння аналітичними навичками шляхом систематизованого вивчення концептуально-методологічних основ дослідження регіону та соціально-політичних і економічних процесів, основних теорій організації просторово-територіальних систем, основ політичного районування України; формування системних знань про етнічну історію народів світу, процеси формування етносоціальних спільнот, сучасний стан демографічних процесів у світі.

Необхідність викладання такого курсу зумовлена зростанням ролі регіонів у ЄС та світі та необхідністю оптимізації регіональної політики в Україні. Дослідження особливостей та закономірностей територіального розподілу населення, зміни основних демографічних показників дає змогу аналізувати диференціацію в розвитку регіонів.

Вивчення дисципліни передбачає низку завдань:

- ознайомити студентів з місцем дисципліни «Регіоналістика та етнодемографічні процеси в регіонах світу» в системі суспільно-гуманітарних дисциплін;
- сформувати у студентів знання про поняття регіону, регіоналізму, регіоналізації, децентралізації, федералізації, етнодемографії тощо;
- простежити еволюцію розвитку основних концепцій регіоналізму в світовій політичній думці та політичній думці України;
- враховувати вплив етнодемографічних процесів на розвиток регіонів сучасного світу,
- виробити навички користування категорійно-понятійним апаратом курсу, користуватися літературою та довідковим матеріалом з даної проблематики;
- ознайомити студентів з основними підходами до районування України; формувати критичне мислення, вміння характеризувати регіони України за різними індикаторами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- предмет, методи, функції регіоналістики, її понятійно-категоріальний апарат;
- основні теоретичні підходи до аналізу регіоналізму, концепції соціополітичного розмежування, особливості політичного районування України;
- ключові характеристики регіонів України та світу;
- етапи становлення науки етнодемографії, її предмет та завдання,
- сучасні наукові підходи до висвітлення ключових проблем етнодемографічних досліджень;
- етнічні процеси та їх види, загальні показники етнічного відтворення, соціальні та політичні чинники міграційних процесів;
- методику проведення етнодемографічних досліджень;
- розрізняти етнодемографічні джерела та матеріали.

а також вміти:

- грамотно користуватися категоріями регіоналістики щодо характеристики регіонів України, визначати їх ключові проблеми розвитку;
- оцінювати особливості та формувати власну позицію щодо перспектив та особливостей соціально-економічних і політичних процесів в регіонах світу і в сучасній Україні;
- аналізувати підходи та концепції етнодемографії, обґрунтовувати свою світоглядну позицію щодо процесів розвитку сучасного світового суспільства;
- визначати різновиди етнічних процесів, етнічні аспекти народжуваності та смертності;
- на основі застосування методів опрацьовувати етнодемографічні джерела та матеріали;
- визначати проблематику етнодемографічних досліджень.

Набуття компетентностей:

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел інформації.

- фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організацій міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема, політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держави.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК.8 Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК 9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних задач і проблем.

СК12. Здатність до здійснення комунікацій та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

- програмні результати навчання

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих Конфліктів.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН06. Знати природу та характер взаємодії окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

**3. Програма навчальної дисципліни для повного терміну
денної форми навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	усього	денна форма					Заочна форма						
		у тому числі					усього	у тому числі					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. РЕГІОНАЛІСТИКА В СИСТЕМІ ІСТОРИЧНИХ, РЕГІОНАЛЬНИХ І ПОЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА													
Тема 1. <i>Регіоналістика як наука і навчальна дисципліна. Мета, завдання, основний категоріальний апарат</i>		2	2				4	6					5
Тема 2. <i>Регіон як суспільно-політична система її об'єкт господарювання та управління</i>		2	2				4	8					5
Тема 3. <i>Еволюція наукових досліджень з вивчення продуктивних сил і регіональної економіки</i>		2	2				4	8					5
Тема 4. <i>Закономірності, принципи і фактори регіонального розвитку</i>		2	2				4	8					10
Тема 5. <i>Теоретичні основи регіональної політики</i>		2	2				4	8					5
Тема 6. <i>Регіональна політика в розвинутих країнах світу</i>		2	1				4	7					10
Тема 7. <i>Регіональна політика в постсоціалістичних країнах та країнах, що розвиваються</i>		2	1				4	7					10
Тема 8. <i>Регіональна політика в Україні і проблеми розвитку її регіонів</i>		2	4				2	8					10
Разом за змістовим модулем 1		16	16				30	62					60
Змістовий модуль 2. СВІТОВІ ЕТНОДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОВЛЕННЯ ЕТНОДЕМОГРАФІЇ ЯК НАУКИ													
Тема 1. <i>Вступ.</i>		2	2				4	8					5

<i>Етнодемографія як наука.</i>											
Тема 2. <i>Історія становлення і розвитку етнодемографічних знань в Україні в XVIII – XX ст.</i>		2	2			4	8				5
Тема 3. <i>Категорії, методи і джерела етнодемографії. Категорії та понятійний апарат етнодемографічної науки.</i>		2	2			4	8				5
Тема 4. <i>Етноси і процеси етнічного відтворення</i>		2	2			4	8				10
Тема 5. <i>Етнодемографічні процеси в сучасній Європі</i>		2	2			6	10				15
Тема 6. <i>Етнодемографічні процеси в Америці та Африці</i>		2	2			4	8				10
Тема 7. <i>Етнодемографічні процеси в Азії, Австралії та Океанії</i>		2	2			4	8				10
Разом за змістовим модулем 4		14	14			30	58				60
Усього годин	120	30	30			60	120				120

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Методологічна та понятійна база проблематики сучасної регіоналістики	2
2.	Теорії розміщення регіонального виробництва і регіонального розвитку.	2
3.	Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил і регіонального розвитку .	2
4.	Регіональний розвиток: цілі, критерії і методи управління	2
5.	Особливості регіональної політики в країнах світу	4
6.	Регіональна політика в Україні та сучасні проблеми розвитку українських регіонів	4

7.	Етнодемографія як наука та навчальна дисципліна	2
8.	Історія становлення і розвитку етнодемографічних знань в Україні	2
9.	Категорії, методи і джерела етнодемографії	2
10.	Процеси етнічного відтворення	2
11.	Етнодемографічні проблеми регіонів світу .Сучасні держави в умовах глобалізації.	4
12.	Сучасні тенденції демографічного розвитку	2

5. Самостійна робота під керівництвом НПП

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теорії розміщення виробництва і регіонального розвитку	4
2.	Закономірності, принципи і фактори регіонального розвитку	4
3.	Теорії стадійно-еволюційного підходу в регионалістиці	4
4.	Цілі, критерії і методи управління регіональним розвитком	4
5.	Моделювання регіональним розвитком	4
6.	Регіональна політика в країнах світу	4
7.	Регіональна політика в Україні	4
8.	Предмет і об'єкт етнодемографічного дослідження	2
9.	Демографічні дослідження в Україні у XVII – на початку ХХ ст.	4
10.	Етнічні процеси та їх види. Методи в етнічній демографії	4
11.	Загальні показники етнічного відтворення	2
12.	Особливості етнодемографічного розвитку країн Європи. Вплив міграційних процесів на етнодемографічну ситуацію в країнах регіону	4
13.	Особливості динаміки чисельності населення в країнах Азії. Етнічні процеси в країнах регіону	4
14.	Особливості етнічної та мовної структури населення країн Америки.	4
15.	Природний рух населення в країнах Африканського континенту	4
16.	Етнодемографічні процеси в Австралії та Океанії	4
	Разом	60

6. Індивідуальні завдання

1. Написати і захистити есе та підготувати презентацію щодо особливостей регіональної політики окремих країн світу та одного із регіонів України.
2. .Написати і захистити есе та підготувати презентацію щодо особливостей етнодемографічних проблем в регіонах світу

7. Контрольні питання для визначення рівня засвоєння знань студентами Розгорнуті відповіді

1. Основні закономірності та тренди регіонального розвитку
2. Коротко охарактеризуйте принципи політики згуртованості (згуртування)
3. Охарактеризуйте типи проблемних регіонів
4. Коротко охарактеризуйте теорії регіонального розвитку
5. Теорія полюсів і центрів зросту - загальна характеристика
6. Транскордонне співробітництво: сутність і завдання
7. Єврорегіони України, їх значення для економіки України
8. Стратегія регіонального розвитку та її особливості в Україні
9. Регіональна політика в Європейському Союзі: етапи розвитку
- 10.На чому базується американська модель федерального устрою?
- 11.Охарактеризуйте принципи нової регіональної політики
- 12.Охарактеризуйте основні напрями регіоналістики
- 13.Дайте визначення поняттям "регіоналізм" та «трансрегіоналізм».
- 14.Сутність та специфіка адміністративно-територіального устрою та суспільно-географічного районування України.
- 15.Сутність та форми планування регіонального розвитку в Україні.
- 16.Моделі взаємодії загальнодержавного і регіонального управління: світовий досвід.
- 17.Розробка регіональних стратегій розвитку.
- 18.Регіональна політика в США.
- 19.Регіональна політика в Німеччині.
- 20.3.Регіональна політика у Франції.
- 21.Регіональна політика у Великобританії.
- 22.Регіональна політика в Японії.
- 23.Регіональна політика в країнах Бенілюксу.
- 24.Регіональна політика в Іспанії.
- 25.Регіональна політика в Італії.
- 26.Регіональна політика в країнах Скандинавії.
- 27.Регіональна політика в Росії.
- 28.Регіональна політика в пострадянських країнах.
- 29.Регіональна політика в країнах Центральної Європи.
- 30.Регіональна політика в Польщі.
- 31.Регіональна політика в країнах, що розвиваються.
- 32.Регіональна політика в Китаї.
- 33.Регіональна політика в Індії.
- 34.Поняття етногенез та етнічні процеси.
- 35.Етнічні процеси в сучасному світі.

36. Термін «міграція» у демографічних та демоекономічних дослідженнях.
37. Загрози Україні від демографічної ситуації.
38. Перші ознаки зародження демографічної думки в Україні.
39. Аналіз динаміки чисельності народів.
40. Становлення етнографії та її напрямів.
41. Відмінності між націями. Етнічні особливості.
42. Стан етнодемографічної науки в незалежній Україні
43. Концепції етнічності і теорії етносу
44. «Етнос» як базове поняття етнодемографії.
45. Етнічні процеси та їх види
46. Народжуваність. Демографічний вибух.
47. Проблеми «старіння» людства. Смертність населення
48. Демографічна криза в Україні та шляхи її вирішення
49. Етнічна національна психологія
50. Етнічна карта сучасної Європи.
51. Антропологічний та лінгвістичний склад населення
52. Релігійний склад сучасного населення Європи
53. Природний приріст населення Європи. Міграційні процеси.
54. Етнодемографічні процеси в європейських країнах пострадянського простору.
55. Етнічна карта, лінгвістичний та релігійний склад Північної та Латинської Америки .
56. Етнічний склад та демографічна ситуація в США.
57. Етнічна карта, лінгвістичний та релігійний склад, природний приріст населення Африки.
58. Етнічна карта та лінгвістичний та релігійний склад населення Азії .
59. Демографічні процеси в субрегіонах Азії
60. Етнічний склад та демографічна ситуація в Австралії та Океанії

Зразки тестових завдань

1. Регіоналістика – це: а) науковий напрям, що вивчає регіональні угруповання, країни та їх регіони як суб'єктів міжнародних відносин; б) сукупність дисциплін і напрямів, методологічних підходів і методичних прийомів, спрямованих на дослідження регіонів; в) міждисциплінарний науковий напрям, що вивчає об'єктивні процеси регіоналізації міжнародних відносин під впливом факторів глобалізації; г) наукова дисципліна, що вивчає закономірності створення

регіонів у процесі науково-дослідної діяльності в галузі соціально-економічної географії.

2. Регіональна економіка – це ...

- а) наука та навчальна дисципліна, що вивчає закони і закономірності функціонування й розвитку економіки країни у взаємодії з іншими країнами, а також на підставі пізнаних закономірностей обґруntовує пріоритети державної економічної політики;
- б) галузь економічної науки, об'єктом вивчення якої є господарство окремих територій країни, тобто її регіонів;
- в) наука, яка вивчає взаємодію окремих економічних суб'єктів та досліджує механізм функціонування конкретних ринків;
- г) немає вірної відповіді.

3. . Регіонознавство – це...

- а) наука, яка вивчає розміщення виробництва, територіальну організацію господарства і формування регіональних соціально-економічних систем;
- б) наука та навчальна дисципліна, що вивчає закони і закономірності функціонування й розвитку економіки країни у взаємодії з іншими країнами, а також на підставі пізнаних закономірностей обґруntовує пріоритети державної економічної політики;
- в) навчальна дисципліна, мета якої полягає у формуванні в студентів сучасного економічного мислення про торгівлю, глибокого комплексного розуміння місця і ролі торгівлі у відтворювальних процесах господарсько-фінансової діяльності; г) немає вірної відповіді.

4. . Що є предметом вивчення дисципліни «регіоналістика»?

- а) продуктивні сили регіонів;
- б) регіональні аспекти економічних зв'язків і відносин;
- в) просторовий розвиток господарства, закономірності, принципи та фактори його формування;
- г) специфіка регіонального розвитку у територіальному й управлінському вимірі.

5. Що є об'єктом вивчення дисципліни «регіоналістика»?

- а) виробнича структура господарства регіону;
- б) соціальна структура господарства регіону;
- в) умови життя населення регіону;
- г) явища регіоналізму й регіоналізації.

6. . Згідно Географічного енциклопедичного словника територія – це ...

- а) адміністративно-територіальна одиниця в деяких зарубіжних країнах, що виокремлюється поряд з основною адміністративною одиницею за ознаками меншого освоєння;
- б) частина поверхні землі з властивими їй природними, а також створеними в результаті людської діяльності властивостями і ресурсами;

в) частина поверхні земної кулі, що знаходиться під суверенітетом певної держави і включає сушу (материкову частину держави, острови й анклави), внутрішній територіальні води, корисні копалини та повітряний простір;
г) всі відповіді вірні.

7. Регіон – це: а) територія, яка за сукупністю своїх елементів відрізняється від інших територій і має єдність, взаємопов'язаність складових, а також цілісність як об'єктивну умову і закономірний результат розвитку цієї території; б) ті зони, які охоплюють у своїх рамках істотну однорідність домінуючих фізичних умов і, відповідно, укладів проживання населення; в) природні зони географічного простору, які відрізняються сукупністю специфічних поєднань культурних, релігійних, етнічних та мовних факторів; г) географічний термін для опису такого типу навколошнього середовища, в якому географічні елементи поєднані один з одним певними постійними відносинами.

8. Відповідно до зовнішньополітичного підходу, регіон – це ...

- а) субнаціональна одиниця, права якої визначені конституцією;
- б) група країн, які по багатьом параметрам більш взаємозв'язані між собою, ніж з іншими країнами;
- в) комплекс, що складається із землі, повітря, флори і фауни та людського населення;
- г) територія, яка має чітко виражену спеціалізацію виробництва і певну господарську цілісність.

9. Доктрина, образ мислення і дій, що виходять з пріоритетності регіональних інтересів над державними.

- а) регіон;
- б) регіоналізм;
- в) регіоналізація;
- г) субсидіарність.

10. Реалізація ідей регіоналізму, надання територіям особливого статусу, більшої самостійності – це ...

- а) регіон;
- б) регіоналізм;
- в) регіоналізація;
- г) субсидіарність.

11. . До напрямів регіоналістики належать: а) історичний; б) економічний та екологічний; в) Культурологічний, соціальний; г) таксонування; є) картографічний.

12. . Біогеодетерміністський метод базується на:

- а) дослідження національного простору як етносоціоприродного утворення;
- б) можливості обирати із всієї багатоманітності суспільних зв'язків і історичних уявлень ті, які уявляються істотними саме з погляду даної території;

в) створенні формально тотожних об'єкту дослідження пізнавальних образів;

г) аналізі стійких тенденцій розвитку у тривалому часовому вимірі і можливості перенесення їх в інші умови.

13. . Процес взаємодоповнюваності та взаємопроникнення глобальних і локальних тенденцій.

- а) глобалізація;
- б) глокалізація;
- в) інтеграція;
- г) регіоналізація

14. . Основними завданнями регіональних досліджень є такі:

- а) визначення принципів і закономірностей розміщення продуктивних сил і окремих галузей регіонів;
- б) районування території за визначеними ознаками та обґрунтування міжрайонних і районних комунікацій усіх видів;
- в) розроблення прогнозів соціально-економічного розвитку регіонів;
- г) всі відповіді вірні

15. . Субрегіоном є:

- а) Азія, Африка, Америка, Європа, Австралія з Океанією.
- б) Центральна, Північна, Південна Африка;; Північна Африка, Африка на південь від Сахари;
- в) Північна, Центральна, Східна, Південна, Західна Європа.
- г) Північно-Східна, Південно-Східна, Південна, Західна, Центральна Азія

16. . В Україні субрегіоном є:

- а) групи сусідніх областей
- б) області; в) райони; г) частина області чи АР Крим.

17. . Макрорівень регіональних політичних процесів:

- а) рівень відносин між регіоном та сусідніми територіальними підрозділами в межах однієї держави або суб'єкта Федерації;
- б) транскордонне співробітництво регіонів з загальними культурно-історичними, етнічними і т. д. характеристиками;
- в) -рівень прикордонних регіонів;
- г) немає правильних відповідей

18. . Транскордонний регіон виникає:

- а) в результаті співробітництва адміністративно-територіальних і муніципальних утворень;
- б) на основі спільних політичних інтересів;
- в) у процесі економічної інтеграції держав;
- г) відсутня правильна відповідь.

19. . Який вчений вперше розробив класифікацію галузей виробництва за тенденціями їх розвитку?

- а) Ф. Перру;
- б) Т. Хагерстранд;
- в) А. Вебер;
- г) В. Кристаллер.

20. «Точка штандорту» є ключовим поняттям теорії розміщення виробництва ...

- а) А. Льоша;
- б) Й. Тюнена;
- в) А. Вебера;
- г) В. Кристаллера.

21. На якій теорії ґрунтуються сучасна концепція стимулювання розвитку економічно відсталих регіонів?

- а) «центральних місць»;
- б) «центр – периферія»;
- в) «полюсів зростання»;
- г) «дифузії нововведень».

22. В чиїй теорії розміщення виробництва приділялася увага «агломераційній економії»?

- а) Д. Рікардо;
- б) Й. Тюнена;
- в) А. Вебера;
- г) вірні відповіді б і в.

23. Теорія «Центр – периферія» була розроблена ...

- а) Д. Рікардо;
- б) Ф. Перру;
- в) Дж. М. Фрідманом; г) Дж. М. Кейнсом.

24. . Теорія «Полюсів зростання» була розроблена ...

- а) Д. Рікардо;
- б) Ф. Перру;
- в) Дж. М. Фрідманом;
- г) Дж. М. Кейнсом.

35. Який вчений визначив оптимальні розміри ринкових зон мережею, яка складається з правильних шестикутників?

- а) А. Льош;
- б) Й. Тюнен;
- в) А. Вебер;
- г) В. Кристаллер.

25. . Початок розробки теорії розміщення виробництва був покладений ...

- а) Д. Рікардо;
- б) Й. Тюненом;
- в) А. Вебером;
- г) вірні відповіді б і в.

26. . Становлення та розвиток теорій розміщення продуктивних сил і регіональної економіки в Україні відбувалися під керівництвом...

- а) А. Льоша;
- б) В. Вернадського;
- в) М. Туган-Барановського;
- г) О. Русова.

27. Теорії регіонального зростання поділяють на такі групи:

- а) класичні теорії;
- б) неокласичні теорії;
- в) теорії кумулятивного зростання;
- г) всі відповіді вірні.

28. . До теорій кумулятивного зростання регіонів відносяться:

- а) теорія Р. Мюрдаля;
- б) теорія Х. Зібера;
- в) теорія А. Маршала;
- г) теорія Дж. Бортса.

29. . Якими дослідниками робилися спроби розроблення «нової теорії регіонального росту»?

- а) Е. Боде;
- б) Я. Тінберген;
- в) К. Кріген-Боден;
- г) Х. Рідчардсон.

30. Критеріями виділення регіонів у структурі територіальної системи держави можуть бути:

- а) економічне районування на основі територіального поділу праці;
- б) адміністративно-територіальний устрій; в) реалізація державних цільових програм регіонального розвитку;
- г) всі відповіді вірні.

31. . Регіон як квазікорпорація включає:

- а) господарство регіонів держави;
- б) економічну діяльність регіонів;
- в) суб'єкти власності регіонів;
- г) всі відповіді вірні.

8. Методи навчання

У навчальному процесі використовувалися різноманітні форми та методи роботи: читання лекцій, проведення семінарських занять, письмовий контроль у формі тестування та розгорнутих відповідей, організація самостійної роботи студентів під керівництвом викладача, керівництво та контроль за виконанням творчих індивідуальних завдань, заохочення студентів до дискусій із проблемних питань, що виносяться на розгляд в плані практичних занять.

9. Форми контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного (проміжного), підсумкового (семестрового) контролю.

Поточний контроль

Поточний контроль проводиться викладачами у ході аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв’язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи. Особливим видом поточного контролю є підсумковий контроль за змістовими модулями.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- Виступ з основного питання.
- Усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).
- Реферат, есе (письмові роботи, оформлені відповідно до вимог).

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за модульні роботи є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Модульний контроль (МК) проводиться відповідно до графіка навчального процесу. Оцінка модульного контролю виставляється з урахуванням результатів проведеного контрольного заходу даного МК. Контрольні заходи модульного контролю проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.

Контрольні заходи модульного контролю проводяться у комбінованій формі: у вигляді тестування та письмових контрольних робіт. В окремих випадках можна застосовувати й інші форми модульного контролю: письмові завдання, усні колоквіуми та ін. Вид контрольного заходу та методика урахування складових модульного контролю при визначенні оцінки за МК розробляється викладачам і затверджується кафедрою.

До контрольного заходу відповідного модульного контролю студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити індивідуальні завдання, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

У разі відсутності студента на контрольному заході модульного йому надається право на повторне складання в індивідуальному порядку.

Підсумковий (семестровий) контроль. Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни передбачена така форма звітності, як іспит, що проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, вказаного робочою програмою дисципліни згідно з «Положенням про екзамени та заліки в Національному університеті біоресурсів і природокористування України».

У НУБіП України використовується рейтингова форма контролю після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять (модуля) з певної дисципліни. Її результати враховуються під час виставлення підсумкової оцінки. Рейтингове оцінювання знань студентів не скасовує традиційну систему оцінювання, а існує поряд із нею. Воно робить систему оцінювання більш гнучкою, об'єктивною і сприяє систематичній та активній самостійній роботі студентів протягом усього періоду навчання, забезпечує здорову конкуренцію між студентами у навчанні, сприяє виявленню і розвитку творчих здібностей студентів.

Форма проведення семестрового контролю є комбінованою (частково усна - при проведенні співбесіди, частково письмова - при відповідях на теоретичні питання та тестуванні тощо), зміст і структура екзаменаційних білетів (контрольних завдань), критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на першому занятті.

Іспит є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведена до рівня поточних форм контролю. Оцінка за екзамен «автоматично» не виставляється.

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який систематично працював протягом семестру, показав під час іспиту різnobічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє вільно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїв основну та знайомий з додатковою літературою, усвідомив взаємозв'язок

окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, виявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка «добре» виставляється студенту, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав стійкий характер знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення і поповнення у ході подальшого навчання.

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання, справляється з виконання завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для їх подолання під керівництвом викладача.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-балльною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (введено в дію наказом ректора від 01.05.2023 р., № 404)

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат.}}$

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

11. Рекомендована література Базова

1. Булатова О.В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів: Монографія. /О.В.Булатова. – Донецьк, 2012. – 386 с.
2. Верменич Я. В. Історична регіоналістика: навчальний посібник – К.: Інститут історії України НАН України, 2014. – 412 с.
3. Гладун О.М. Нариси з демографічної історії України ХХ століття . – Київ, 2018. – 224 с.
4. Гладун О.М. Нариси з демографічної історії України ХХ століття: Монографія – Київ, 2018. – 224 с.
5. Гукалова І.В., Мальчикова Д.С. Вступ до фаху: географія і суспільство. Навч.посібник. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015.- 268 с.
6. Дорошенко Л. С. Демографія : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - К. : МАУП, 2005. – 112 с.
7. Єпіфанов А.О. Регіональна економіка : навч. посіб. - 2.вид. - К. : Наукова думка, 2000. - 344 с.
8. Заставний ФД. Проблеми депресивності в Україні (соціально-економічної, екологічної, демографічної) : Монографія / Ф.Д. Заставний. – Л. : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 348 с.
9. Іващук І. О., Стакова Н. В., Живко М. А. Міжнародні міграційні процеси : навчальний посібник. - Тернопіль. : ЗУНУ. 2022. 204с.
- 10.Керецман В. Ю. Державне регулювання розвитку регіонів України: теорія і практика : Монографія - Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2019. 512 с.
- 11.Махорін Г.Л. Основи демографії. Курс лекцій. - Житомир: Вид-во “Волинь”, 2009. – 96 с.
12. Глушко М. С. Методика польового етнографічного дослідження : навч. посіб. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І.Франка, 2008. –86 с
- 13.О.В. Захарова. Участь України в функціонуванні Сврорегіонів //Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. 2022. – Випуск 64. - С.62-74.
- 14.Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.
- 15.Пак Н. Т. Регіональна економіка: навч. посібн. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 326 с.
- 16.Пила В. І. Сучасна регіональна політика і транскордонне співробітництво - Хмельниц. : Вид-во ХУУП, 2006. - 412 с.
- 17.Регіональна політика Європейського Союзу: підручник / За ред. В.Чужикова. – К.: КНЕУ, 2016. – 495 с.
- 18.В. В. Ковалевський. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: підручник. - 6.вид., випр. - К. : Знання, 2004. - 350 с.

19. Савченко В. Ф. Регіональна економіка: Навчальний посібник / Савченко В.Ф. – К.: Кондор, 2012. – 339 с
20. Тиводар М. Етнологія: Навч. посібн. – Львів: Світ, 2004. – 624 с.
21. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Яворська В.В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і региональної політики. Навч. посіб. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 372 с.
22. Чужиков В. І. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія: Монографія. – К.: КНЕУ, 2008. – 272 с.
23. Шаповал, Л.І. Словник етнографічних (етнологічних) понять і термінів . – Полтава, 2009. – 133 с.

Допоміжна

1. Buttiner, Anne; Mels, Tom (2006). By northern lights: on the making of geography in Sweden. Foreword by Torsten Hägerstrand. Aldershot, England; Burlington, VT: Ashgate. OCLC 63187516.
2. Адміністративно-територіальний устрій Київської області. URL: <https://static.rada.gov.ua/zakon/new/NEWSAIT/ADM/zmistko.html>
3. Актуальні проблеми міжнародних відносин і регіональних досліджень : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Луцьк, 6 грудня 2021 р.) / за ред. В. Й. Лажніка. – Луцьк : Вежа-Друк, 2021. – 360 с.
4. Барвінець В. Співробітництво етнічних груп у контексті «багатокультурного розвитку» на етапі виходу з кризових ситуацій // Етнодемографічні проблеми сучасного світу. Збірник наукових статей. - Чернівці, 2009. Вип. 19-20.
5. Безверхнюк Т. М. Державне управління на регіональному рівні та державне регулювання регіонального розвитку: змістовне наповнення й ресурсне забезпечення // Теорія та практика державного управління. – Вип. 3 (15). – Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2006 - С. 146-153
6. Безверхнюк Т. М. Сучасні парадигми регіонального управління: плюралізм методологічних підходів // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць – Вип. 1 (29). – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2007. – С. 51-58.
7. Беліцер Н. Етнічний та релігійний чинники пострадянських конфліктів: інформаційна складова і вплив на ситуацію в АР Крим / Н. В. Беліцер // Матеріали Всеукраїнської конференції «Міжнаціональні взаємини в Україні: питання інформаційного простору», м. Київ, 14 лютого 2006 р./ Упоряд. С. Бугаєв. – К.: Український незалежний центр політичних досліджень, 2006. – 72 с.
8. Бережний А.А. Укладання та визнання шлюбів за участю громадян УКРАЇНИ в державах ЄС
<https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/956587.pdf>

9. В.В. Яковенко. Особливості укладання шлюбу в Об'єднаних Арабських Еміратах

<file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0/Downloads/336-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-647-1-10-20200618.pdf>

10. Верменич Я. Теоретико-методологічні проблеми історичної регіоналістики в Україні – К.: Інститут історії НАН України. – 2003. – 516 с.

11. Возняк Г. В. Регіональний розвиток: сутність і методологічна основа. // Регіональна економіка 2015, №3. – С.34-43.

12. Грицяк І. А. Управління в Європейському Союзі: теоретичні засади: Монографія. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – 236 с.

13. Грібінча О. Огляд майбутньої демографічної ситуації та економіки в 2035 році//Історико-політичні проблеми сучасного світу: Modern Historical and Political Issues: Збірник наукових статей. – Чернівці: Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi: Чернівецький національний університет, Chernivtsi National University, 2018. – Т. 37-38. – С. 90-98.

14. Гуманітарні наслідки та соціальні виклики військових дій на Сході України: матеріали Круглого столу – К., 2015 – 26 с.

<https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/zbirnyky/2015/stil.pdf>

15. Даугупольська Т.І. Міжнародна міграційна політика: від теорій до імплементацій

<file:///C:/Users/%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0/Downloads/16819-Article%20Text-33073-1-10-20210131.pdf>

16. Державна стратегія регіонального розвитку 2021-2027 рр. «Розвиток та єдність, орієнтовані на людину»

17. Дунаєв І. В. Закономірності та визначальні тренди регіонального розвитку і управління в умовах глобалізації та інтеграції // Актуальні проблеми державного управління. - 2015. - № 2. - С. 112-122

18. Злупко С. Основи регіонології: концептуальний підхід // Вісн. НАН України. - 2004. - № 11. - С. 12-25.

19. Кицюк І. В. Фактори підвищення конкурентоспроможності регіонів у процесі модернізації держави // Наукові праці НДФІ. - 2012. - Вип. 3. - С. 111-114

20. Ключові цифри ЄС у світі – випуск 2023 року

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-key-figures/w/ks-ex-23-001>

21. Константинов В.Ю. Еволюція поняття регіон у дослідженнях міжнародних політичних регіонів // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 132., 2017. – с.67-78.

22. Лавер О. Етнічні конфлікти і міграційні процеси в країнах ЄС: соціолого-політологічний аспект (2017-2020 рр. // Геополітика України: історія і сучасність. Збірник наукових праць,. Випуск 1 (24), 2020. – с.74-82.

23. Літвін Л. А. Функціонування Єврорегіонів як складова реалізації національних інтересів // Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса, Серія: Політичні науки. - 2019. – С.63-67.
24. Майхрук Х.І. , Заставецька Л.Б. Суть біологічної теорії етносу та типи етнічних спільнот <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1211>
25. Макаренко Н. Ю. Методологічні особливості і проблематика сучасних етнодемографічних досліджень// https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/makarenko_do_pyttannia-1.pdf
26. Mashko K. Роль етнічності у формуванні якості життя населення // Геополітика України: історія і сучасність. Збірник наукових праць,. Випуск 2 (23), 2019. – с.59-70.
27. Mendjul M. B. Основні засади регулювання сімейних відносин у США. http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2018/4/part_1/32.pdf
28. Nagorna L. P. Регіональна ідентичність: український контекст – К.: ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України 2008. – 405с.
29. Населення України. Народжуваність в Україні в контексті суспільно-трансформаційних процесів. - К., 2008.
30. Населення України. Трудова еміграція в Україні. - К., 2010.
31. Ol'jnik O.M. Концептуалізація глокалізації: методологічні аспекти /O.M.Ol'jnik // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2009, Вип.38. – СМ.41-52.
32. Panchenko T. Політична регіоналістика в системі регіональних і політичних дисциплін: огляд концептуальних підходів // Наукові записки ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. – Вип. № 44. – С. 48-49.
33. Parshina M.YU. Основні ознаки, критерії та ключові індикатори у визначенні поняття регіону // Економіка та держава, №10, 2015. – с. 109-114
34. Perzhun B., Shur O. Етнічні спільноти: особливості формування і функціонування у суспільстві [http://www.sociology.chnu.edu.ua/res/sociology/Chasopys/Vup1-2\(13-14\)/25.pdf](http://www.sociology.chnu.edu.ua/res/sociology/Chasopys/Vup1-2(13-14)/25.pdf)
35. Pisarenko S. M. Європейський досвід оптимізації регіонального розвитку// Соц.-екон. дослідження в перехідний період. Регіон. політика: досвід Європ. Союзу та його адапт. до умов України: Зб. наук. пр. - 2003. - Вип. 5, ч. 2. - С. 16-23.
36. Pribytkova I. M. З історії розвитку демографічної думки в Україні в XVIII - XIX ст. // Наукові записки НаУКМА. – К., 2000. - Т. 18 : Ювілейний випуск. - С. 57-65.
37. Про засади державної регіональної політики: Закон України № 156-VIII від 05.02.2015 р. <http://www.rada.gov.ua>.
38. Про стимулювання розвитку регіонів. Закон України № 2850-IV від 08.09.2005 р. <http://www.rada.gov.ua>

39. Сердюк І. Генеральний опис Лівобережної України 1765 – 1769 рр.: виміри локальної демографічної історії. //

<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27007/28-Serduyk.pdf?sequence=1>

40. Стадницький Ю. І. Європейський досвід регіональної політики розвитку гірських територій // Соц.-екон. дослідж. в перехід. період. Регіон. політика: досвід Європ. Союзу та його адапт. до умов України: Зб. наук. пр. - 2003. - Вип. 5, ч. 3. - С. 32-39

41. Хто житиме у Європі. Великий докладний аналіз демографічної ситуації на Європейському континенті

https://pikabu.ru/story/kto_budet_zhit_v_europe_bolshoy_podrobnyiy_analiz_demograficheskoy_situatsii_na_evropeyskom_kontinente_5745321?utm_source=linkshare&utm_medium=sharing

15. Інформаційні ресурси

1. <https://www.un.org/> - сайт ООН

2. www.europa.eu.com – сайт Європейського Союзу (ЄС)

3. www.isi.gov.uk – матеріали ЄС і Ради Європи (РЄ)

4. www.unesco.org – сайт ЮНЕСКО

5. <https://www.minregion.gov.ua> – сайт Міністерства розвитку громад та територій України

6. Біличенко С. На що схожа електоральна карта України? [Електронний ресурс] – Українська правда 24.02.2010. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2010/02/24/4805944>

7. Бондаренко Г.В. "Волинь і Волинське Полісся в історичній політичній географії" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://istvolyn.info/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=1

8. Васильченко С. "Електоральний портрет України. Аналіз активності громадян на виборах 1994 - 2004 рр. в Україні в регіональному розрізі" [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://vasylchenko.ucoz.ru/_ld/0/1_akt.pdf

9. Демографічний енциклопедичний словник <http://sbiblio.com/biblio/archive/demografiya>

10. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>

11. Світова статистика <http://iformatsiya.ru/tabl/459-statisticheskie-dannye-stran-mira/>

12. Фонд Дитячого фонду ООН <http://www.unicef.org>

13. Всесвітня книга фактів <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/population/country-comparison>